

SZEGEDI ÍTÉLŐTÁBLA
Pf.I.20.156/2018/4.szám

A Szegedi Ítéltábla a dr. Szász Attila Sándor ügyvéd által képviselt **felperes neve(címe)** szám alatti lakos felperesnek – az Országos Bírósági Hivatal Jogi Képviseleti Osztálya által képviselt **alperes neve (címe)** szám alatti székhelyű alperes ellen bírósági jogkörben okozott kár megtérítése iránt indított perében a Szolnoki Törvényszék 2017. december 6. napján kelt 6.P.21.081/2017/7. számú ítélete ellen a felperes részéről 8. sorszám alatt előterjesztett fellebbezés folytán lefolytatott másodfokú eljárásban meghozta a következő

Í T É L E T E T:

Az elsőfokú bíróság ítéletét **helybenhagyja.**

Kötelezi a felperest, fizessen meg az államnak – külön felhívásra – 2.500.000,- (Kettőmillió-ötszázezer) Ft le nem rótt fellebbezési eljárási illetéket.

Az ítélet ellen fellebbezésnek helye nincs.

I N D O K O L Á S

A felperes ügyvezető igazgatója, egyben üzletrészének tulajdonosa volt az 1999-ben alakult ("A") Kft.-nek, melynek tevékenységi körébe tartozott egyebek mellett hulladék gyűjtése és kezelése. Ennek keretei között veszélyes anyagok maradványait tartalmazó 1 m³ űrtartalmú tartályokat vásárolt, azokat tisztította, tárolta, majd értékesítette. A tartályokat a részben a felperes tulajdonát képező, részben haszonélvezeti jogával terhelt **(település 1 neve, utca, házszám)** , **(település 2 neve, utca, házszám)** és **(település 1 neve)** külterület (X) hrsz.-ú ingatlanokon tárolta. A gazdasági társaság telephelye az utóbbi ingatlan, melynek 2,4 hektáros területéből mintegy 600 m²-t foglaltak el a szabadban tárolt tartályok.

A **(régió 1-beli)** Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség 2007-ben eltiltotta a felperest a veszélyes hulladéknak minősülő tartályok tartásától, mosásától és kötelezte azok átadására az engedélyes részére. A határozatban foglaltakat a felperes nem teljesítette, a tartályok tárolásának helyszínét megváltoztatta. A 2009. január 28-án elvégzett újbóli ellenőrzés során a **(régió 2-beli)** Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség a tartályok tárolására szolgáló nyárfa erdőben több veszélyes anyagot is fellelt. A 2009-es hatósági ellenőrzés időpontjában már kiépített volt az egyébként 2007-ben telepített kamerarendszer, amelyet a felperes egyebek mellett a tartályok ellenőrzésére is használt.

A felperessel szemben megindult büntetőeljárásban a **(település 3 neve)**-i Városi Bíróság a 2012. május 22-én kelt és ugyanezen a napon jogerőre emelkedett 14.B.... számú ítéletében a felperest bűnösnek mondta ki 1 rb. hulladékgazdálkodás rendjének megsértése büntetésében, valamint 1 rb. környezetkárosítás büntetésében, mely cselekményekért 2 év, öt évi próbaidőre felfüggesztett börtönbüntetésre ítélte. A jogerős ítéletben a bíróság a korábban helybenhagyólag lefoglalt, összesen

870 db IBC tartály és 2 db búvárszivattyú elkobzását rendelte el, melyről azonban az alperes neve Gazdasági Hivatalát elmulasztotta értesíteni.

A felperes nem terjesztett elő kérelmet a tartályok elszállítása érdekében és a **(település 1 neve)**-i tanyaingatlan értékesítésére sem tett konkrét lépéseket.

Jelen per megindítását követően 2017. szeptember 28-án az alperesi törvényszék bűnjelkezelője és végrehajtója helyszíni szemlét tartott mindhárom érintett ingatlanon, majd hirdetést adott fel a tartályok elszállítására. Ennek eredményeként az elsőfokú ítélet meghozatala után azokat ingatlanáról elszállították.

A felperes 2017. július 31-én előterjesztett keresetében 40.450.000,- Ft megfizetésére kérte kötelezni az alperest. Igényét elsődlegesen az 1959-es Ptk. 349. §-ára hivatkozva, bírósági jogkörben okozott kár megtérítése címén terjesztette elő azzal, hogy 2012. május 22-től kezdődően a tartályok elszállításáig terjedő időre havi 652.500,- Ft + ÁFA elmaradt tárolási, használati díjat érvényesített. A követelt összeget más, hasonló tevékenységgel foglalkozó gazdasági társaságoktól beszerzett árajánlatok alapján kalkuláltat. Másodlagosan a Ptk. 196. § (1) bekezdését, a felelős őrzés szabályait, míg harmadlagosan a Ptk. 361. § (1) bekezdésében rögzített jogalap nélküli gazdagodást jelölte meg igényének alapjaként. Álláspontja szerint az alperes jogalap nélkül gazdagodott azáltal, hogy a tartályok elszállítását elmulasztotta, azokat a felperes felelős őrzésében hagyta.

Az alperes ellenkérelme a kereset elutasítására irányult. Kifejtette, a felek között nem jött létre olyan szerződéses jogviszony, amelynek keretében a felperest megbízta volna a lefoglalt tartályok kezelésével, őrzésével, azt ugyanakkor nem vitatta, hogy mulasztás terheli az elszállítás elmaradása miatt. Hangsúlyozta, a felperesnek az őrzés kapcsán költsége, kára nem keletkezett, ennek hiányában pedig bírósági jogkörben okozott kár címén sem érvényesíthető igény. Utalt kárenyhítési kötelezettségének megszégésére is: már lényegesen korábban jeleznie kellett volna felé az elszállítás szükségességét.

Az elsőfokú bíróság ítéletével a keresetet elutasította. A keresetben megjelölt jogcímek alapján határozatában elsődlegesen azt vizsgálta, érte-e kár, vagyoni hátrány a felperest amiatt, hogy az alperes nem vitatott mulasztása folytán a vagyonek elkobzását nem fogantatosították. A perbeli adatok alapján úgy foglalt állást, hogy a felperes a tárolásból származó kárát nem tudta bizonyítani. Mivel a részben tulajdonát képező, illetőleg hasznélvezeti jogával terhelt ingatlanon tárolta a tartályokat, a tárolásból, őrzésből adódóan külön költsége, amely károsodáshoz vezetett volna, nem merült fel. Az a kamerarendszer pedig, amely előadása szerint a tartályok őrzésére is szolgált, már korábban kiépítésre került. Kiemelte továbbá, a büntető határozat meghozatalakor hatályos Bvtvr. az új Bv törvény 322. § (1) bekezdésének megfelelő rendelkezést nem tartalmazott. Osztotta az alperes álláspontját atekintetben is, hogy felperes kárenyhítési kötelezettségének sem tett eleget, az adott helyzetben általában elvárható magatartás ugyanis az lett volna, ha nem várja meg a büntetése végrehajtása felfüggesztési idejének elteltét, hanem értesíti az alperest az elkobzás fogantatosításának elmaradásáról. Alaptalannak találta a felperes felelős őrzés szabályaira való hivatkozását, mellyel összefüggésben rámutatott, a felelős őrzőnek joga van arra, hogy a kötelezettet a körülményekhez képest mielőbb az elvitelre felszólítsa, így megfelelő, mindkét fél számára méltányos határidő tűzésével arra ösztönözze. Ezzel szemben a felperes nem intézkedett az alperes értesítéséről, ezáltal maga sem úgy járt el, ahogy az adott helyzetben általában elvárható.

A harmadlagos jogcímként megjelölt jogalap nélküli gazdagodást illetően álláspontja az volt, a felperes nem tudott kimutatni az alperes oldalán keletkezett bármilyen vagyoni előnyt, ilyenre nem is hivatkozott, a mulasztás számára nem járt előnnyel, amellet, hogy a felperesi oldalon sem keletkezett hátrány.

Az ítélet ellen a felperes terjesztett elő fellebbezést, amely annak megváltoztatására és az alperes kereset szerinti marasztalására irányult. Másodlagos fellebbezési kérelmében az elsőfokú ítélet hatályon kívül helyezését kérte.

Az elsődleges jogcímként hivatkozott bírósági jogkörben okozott kár kapcsán kifejtette, az elkobzás elrendelése során a bíróság közhatalmi döntést hoz. Kiemelte, a perben az nem volt vitatott, hogy az elkobzást elrendelő bíróság a jogszabály szerinti szükséges intézkedést elmulasztotta, s mulasztása miatt a törvényszék gazdasági hivatala az elkobzás végrehajtása iránt nem tudott intézkedni. A felróhatóság körén kívül eső téves jogalkalmazásról pedig nem lehet szó, ha a jogszabály teljesen és nyilvánvalóan egyértelmű, a ténymegállapítás és a döntés pedig nem mérlegelés eredménye. Kifogásolta, hogy az elsőfokú bíróság csak a tényleges kár bekövetkeztét vizsgálta, az elmaradt haszon, mint a kár másik alakzata fennállását nem, holott a haszonélvezeti jogából eredő egyes jogainak gyakorlását korlátozta a mulasztás, hiszen az elkobzott és így az állam tulajdonába került tartályok által elfoglalt területet használni, hasznosítani nem tudta. Gátolták a tartályok az ingatlan rendeltetésszerű használatában, egyben a bérbeadás, értékesítés akadályát képezték. Hangsúlyozta, a hasonló tevékenységet végző gazdasági társaságoktól beszerzett igazolásokkal bizonyította bekövetkezett kárának összegét is.

Ugyancsak vitatta az elsőfokú bíróság jogi álláspontját a kárenyhítési kötelezettség megszegése kapcsán. A felek között alá-fölé rendeltségi viszony állt fenn, a vonatkozó jogszabályok az elkobzást elszenvedő személy kötelezettségeként pedig csak azt írják elő, hogy azt túrnie kell, míg az intézkedési kötelezettség az elkobzást végrehajtó bíróságot terhelte. Tévedett az elsőfokú bíróság, amikor megállapította, hogy a felperes nem az adott helyzetben elvárható módon járt el.

A jogalap nélküli gazdagodásra való hivatkozása körében előadta, mivel az alperes a mulasztása következtében a tartályok tárolásával, illetve őrzésével kapcsolatban felmerült költségek megfizetése alól mentesült, ezért fennállnak a jogalap nélküli gazdagodás megállapíthatóságának feltételei.

Az alperes fellebbezési ellenkérelmében az elsőfokú ítélet helyes indokai szerinti helybenhagyását kérte. Továbbra is vitatta a kereset jogalapját és összepszerűségét. Elsődlegesen elévülési kifogással élt. Arra hivatkozott, hogy a végrehajtani elmulasztott határozat 2012. május 22-én emelkedett jogerőre, melyhez képest 5 éven túl, 2017. július 31-én terjesztette elő a felperes keresetlevelét. Egyetértett az elsőfokú bírósággal abban, hogy a felperes a kárát nem bizonyította, konkrét tényelőadást sem tett a tárolásról, őrzésből eredő költségeire. Nem hivatkozott arra sem, hogy az ingatlanok birtoklásában, használatában hátrányt szenvedett volna. Felmerült tényleges kár vagy elmaradt vagyoni előny hiányában pedig a kereset alaptalan, ahhoz a lehetséges bérbeadás feltételezése nem elégséges. Hangsúlyozta, a felek között nem jött létre szerződés, ezért kára sem lehet a feltételezett tárolási díj. Vitatta a felperes ingatlan értékesítési szándékát. Utalt kárenyhítési, kárelhárítási kötelezettségének elmulasztására is. A felelős őrzésre alapított igény kapcsán a tényleges költségek felmerültének hiányát emelte ki. A jogalap nélküli gazdagodás szabályait, mivel az kiegészítő tényállás, nem tartotta alkalmazhatónak, de megjegyezte, hogy a felperes terhére vagyoni előnyhöz nem jutott.

A fellebbezés **alaptalan.**

Az alperes a másodfokú eljárásban elévülési kifogást terjesztett elő, mely nem minősül a Pp. 235. § (1) bekezdésében foglalt korlátozó rendelkezésbe ütközőnek, ezért az ítéletábrának azt érdemben – és mindenekelőtt – kellett vizsgálnia, mivel az elévült követelést a Ptk. 325. § (1) bekezdése értelmében bírósági úton érvényesíteni nem lehet (hasnolón: BH2013.189., Kúria Pfv.XI.20.807/2004/5. eseti döntések).

A perbeli jogvitára irányadó Ptk. 324. § (1) bekezdése szerint a követelések 5 év alatt évülnek el, ha jogszabály másként nem rendelkezik. Az elévülés kezdő időpontjáról a Ptk. 326. § (1) bekezdése szól: az elévülés akkor kezdődik, amikor a követelés esedékessé vált. Az elévülés nyugvásának szabályát a (2) bekezdés részletezi. A perbeli esetben ez azért lényeges, mert az alperesi mulasztásról, mely a felperesnél az állított hátrányt okozta, a felperes csak később szerezhette tudomást, mindenképpen több – legalább 3 - 4 – hónappal a jogerős ítélet meghozatala után. Ha pedig a károsult kárának bekövetkeztéről nem tud, ez menthető okból akadályozza követelése érvényesítésében. Ez azzal a következménnyel jár, hogy még ha van is igényérvényesítési késedelem, az a felperes esetében menthető és helye van a Ptk. 326. § (2) bekezdésében foglalt rendelkezés alkalmazásának. Mivel így az elévülési idő a kereseti kérelem benyújtásáig még nem telt el, a követelés nem évült el, a jogvitát érdemben kellett elbírálni.

A jogerős büntető ítélet meghozatalát követően az azzal kapcsolatos további szükséges intézkedések megtétele a bírósági jogkör gyakorlásának, az ahhoz kapcsolódó szervező-intézkedő tevékenységnek a része, az elmulasztásával okozott kár így bírósági jogkörben okozott kárnak minősül. Emiatt alkalmazandók rá – a Ptk. 349. § (3) bekezdésének utaló normája folytán – a közigazgatási jogkörben okozott kártérítés szabályai.

Bírósági jogkörben okozott kár megtérítésére akkor kerülhet sor, ha a kártérítés különös (Ptk. 349. § (1) és (3) bekezdés) és általános (Ptk. 339. § (1) bekezdés) feltételei egyaránt fennállnak. Így a károsultnak bizonyítania kell, hogy a kár rendes jogorvoslattal nem volt elhárítható, illetőleg a kár elhárítására alkalmas rendes jogorvoslati lehetőségeket igénybe vette, továbbá az általános feltételek közül a károkozó jogellenes magatartását, a kárt és a köztük fennálló okozati összefüggést. Amennyiben ez sikerre vezet, a károkozó akkor mentesül a felelősség alól, ha felróható magatartásának hiányát bizonyítja. Lényeges azonban, hogy a jogértelmezési és jogalkalmazási tévedések csak akkor esnek a felróhatóság körén kívül, ha nem feltűnően súlyosak és nem nyilvánvalóan tévesek. Ha a jogalkalmazó szerv a jogszabály egyértelmű, több értelmezési lehetőséget nem engedő rendelkezését hagyja figyelmen kívül, menthető jogalkalmazási tévedésről nem lehet szó (BH2003.236.).

Az elkobzás végrehajtására az adott törvényszék (korábban megyei bíróság) gazdasági hivatala köteles, amelyben a bírósági végrehajtó közreműködik. Az elkobzás tárgyában jogerős határozatot hozó bíróság tanácselnöke (bíró) az elkobzott dolgokról egységes értesítőt állít ki és megküldi a székhelye szerint illetékes törvényszék (megyei bíróság) gazdasági hivatalának. Az értesítő helyett végrehajtás alapjául szolgálhat az ítélet eredeti bírói aláírással ellátott kiadmánya is. A jogszabály rögzíti, hogy az elkobzott dolog a birtokos őrizetében is lehet. Az elkobzott bűnjelek jogi sorsa háromféle: lehetséges a közérdekű felhasználás, az értékesítés, illetőleg a megsemmisítés. Mivel az elkobzott dolog tulajdonjoga az elkobzásról szóló határozat jogerőre emelkedésével az államra száll, arra harmadik személy érdekelt tulajdoni igényt jelenthet be, feltéve, hogy igényét az elkobzásról szóló határozat jogerőre emelkedését követően 60 napon belül előterjeszti (1979. évi 11. számú tvr., 1998. évi XIX. törvény, 11/2003. (V. 8.) IM-BM-PM együttes rendelet).

Jelen esetben az alperes a rá vonatkozó eljárási szabályokat a végrehajtás kapcsán megsértette, nem állította ki haladéktalanul az egységes értesítőt, így az elkobzással állami tulajdonban került ingóságok a felperes hasznélvezetében lévő ingatlanon maradtak, azokra nézve intézkedés csak jelentős késedelemmel, a felperes 2017. évi jelzését követően történt.

Vizsgálva a bírósági jogkörben okozott kártérítés konjunktív feltételeit, az állapítható meg, hogy az alperesi jogalkalmazó szerv jogszabály egyértelmű, eltérő értelmezési lehetőséget nem engedő

rendelkezésének nem tett eleget, ezért menthető jogalkalmazási tévedésről nem beszélhetünk, mulasztása kirívó (hasonlóan: EBH2002.749., EBH2000.312., BDT2008.1817.).

Jogsértésének az lett a következménye, hogy az állami tulajdonba került tartályok a szükséges intézkedési időt meghaladóan a felperes birtokában maradtak. Ez a szükséges intézkedési idő az az elkobzást közvetlenül követő néhány – 3 - 4 – hónap, amelyet a tartályok elszállításáig, értékesítéséig vagy megsemmisítéséig mindenképpen igényelt volna az előírt intézkedések sora. Erre az időszakra az ingatlanhasználat valójában közérdekűnek minősül (Ptk. 108. § (1) bekezdés), közérdeken alapuló jogszerű büntetőjogi használati jog korlátozásnak, amit az ingatlan tulajdonosa, haszonélvezője túlni köteles. Az ezt követő időszakban azonban a használatra már az alperest jogszabály nem jogosítja fel, az kizárólag a jogellenes mulasztáson alapul.

A most ismertetett szükséges időn túli birtoklás – őrzés – időszaka sem minősülhet azonban felelős őrzésként. A Ptk. 196. § (1) bekezdése ugyanis úgy rendelkezik, hogy aki a dolgot más érdekében anélkül tartja magánál, hogy arra külön jogviszonynál fogva jogosult vagy köteles volna, a dolog őrizetéről a jogosult költségére és veszélyére mindaddig köteles gondoskodni, amíg az a dolgot át nem veszi (felelős őrzés). Ebből következően a szabály csak akkor alkalmazható, ha a dolgot birtokban tartót külön jogszabály, jogerős bírósági döntés erre nem hatalmazza fel vagy kötelezi, azaz a birtoklásának más jogcíme nincs. Jelen esetben a büntető anyagi és eljárási jogszabályokon nyugvó jogerős büntető ítélet, vagyis külön jogviszony alapján maradtak az elkobzott dolgok a felperes birtokában, ezért a felelős őrzés szabályai a peres felek relációjában nem alkalmazhatók (hasonlóan: Szegedi Ítéltábla Pf.I.20.710/2014/3. számú döntés). Esetleges kárának megtérítését tehát a felperes a Ptk. 349. § (1) és (3) bekezdései alapján érvényesítheti, egyben irányadóak a deliktualis kártérítés szabályai (Ptk. 339. § (1) bekezdés), mivel a felek közt szerződéses jogviszony nem volt.

A perben a kártérítés szükségképpen elemei közül kizárólag a kár bekövetkeztének ténye volt vitatott. Az, hogy az alperes a mulasztással érintett eljárásban közhatalmi jogkört gyakorolt, hogy felróható mulasztást követett el és hogy nem volt olyan rendes jogorvoslati eszköz, mellyel a felperes a kárt elháríthatta volna, nem volt vitás.

A felperes a kárát abban jelölte meg, hogy a tartályok által az ingatlanból elfoglalt területet nem tudta hasznosítani, így vagyoni előnytől esett el.

Az elsőfokú bíróság álláspontja az volt, hogy a felperes hivatkozott kárának bekövetkeztét nem tudta bizonyítani, tárolásból, őrzésből eredő költsége nem merült fel. Az ítéltábla álláspontja mindezekkel összefüggésben a következő:

A vagyoni kár alakzatai közé a tényleges kár, az elmaradt haszon és a vagyoni hátrányok kiküszöböléséhez szükséges költségek sorolhatók. Ha a fél károkozó magatartás folytán nem élhet bérbeadási jogával, a kieső bérleti díj elmaradt haszonnak minősül.

Tény, hogy a felperes az ingatlan tartályok által elfoglalt részét nem tudta használni, hasznosítani az érintett időszakban, azonban azt nem bizonyította, még csak nem is valószínűsítette, hogy a területet bérbeadás útján hasznosítani lett volna lehetősége, ennek érdekében lépéseket tett volna, vagyis még csak valószínűsítés szintjén sem igazolta, hogy a vagyoni előny a jogsértő mulasztás hiányában tényleg bekövetkezett volna. Erre a csatolt iratok nem alkalmasak. Valójában a tényleges hasznosítási szándék ellen szól az a körülmény is, hogy az őrzéssel érintett időszakban nem járt el az elkobzott dolgok elszállítása érdekében, ilyen igényt a bíróság felé nem jelzett, csak a perindítás időszakában. Mindez azért lényeges, mert a bírói gyakorlat csak a kellően valószínűsített elmaradt vagyoni előnyt ítéli meg kárként, ami ez esetben – a fentiek szerint – nem történt meg.

Ha elfogadnánk azt az álláspontot, hogy a perbeli ingatlan érintett része használatának önmagában vagyoni értéke van és emiatt a fent írt valószínűsítés a hasznosítás kapcsán szükségtelen, a kereset akkor is alaptalan lenne az alábbiak miatt:

Az elmaradt haszon követelése szorosan összefügg a kárenyhítési, kárelhárítási kötelezettséggel, hiszen a károsulttól elvárható, hogy a helyzethez igazodó módon és mértékben csökkentse, enyhítse, illetve ha lehetőség van rá, hárítsa el a kárát. Elmaradó hasznának ezért azt a részét, ami elhárítható lett volna – nyomatékka figyelembe véve a károkozással érintett időszak hosszát – nem követelheti. Ezt fogalmazza meg tételesen a Ptk. 340. § (1) bekezdése is. A most kifejtetteket a perbeli esetre vetítve megállapítható, hogy ésszerűen kalkulálva néhány hónapot mindenképpen igénybe vett volna az a jogszabályban előírt intézkedési lánc, ami a tartályok elszállításához vezet, akkor is, ha az alperes nem mulaszt. Ezt mérlegelve arra juthatunk, hogy a felperestől elvárható lett volna, hogy ha semmilyen, az elkobzott tartályokat érintő intézkedésről nem értesül, akkor már néhány hónappal a jogerős ítélet megszületése után jelezze az alperes felé ezt a tényt, esetlegesen kérje az elszállítást az ingatlan hasznosíthatósága érdekében. Mivel ezt a kárelhárítási kötelezettségét elmulasztotta, elmaradt hasznának megtérítését alappal nem követelheti.

A harmadlagosan előterjesztett jogcím, a jogalap nélküli gazdagodás (Ptk. 361. §) az ügy eldöntésénél nem kaphat szerepet, mert a jogvita a felek jogviszonyára irányadó speciális szabályok alapján elbírállható volt (BH1997.483.).

A kifejtettekre tekintettel az ítéletábra az elsőfokú bíróság ítéletét a Pp. 253. § (2) bekezdése alapján helybenhagyta.

Az eredménytelenül fellebbező felperes köteles az eljárás tárgyi illetékfeljegyzési joga folytán le nem rótt fellebbezési eljárási illetéket megfizetni a 6/1986. (VI. 26.) IM rendelet 13. § (2) bekezdése alapján.

Az alperesnek a másodfokú eljárásban áthárítható költsége nem merült fel, így arról rendelkezni nem kellett.

Szeged, 2018. szeptember 14.

Dr. Kiss Gabriella s.k.	Bálint Attila s.k.	Bánfalvi-Bottyán Csilla s.k.
a tanács elnöke	előadó bíró	táblabíró